

MÜQƏDDƏS YALAN

Xəstə yatağında olanların nəzərində həyat daha da gözəlləşir. Gündüzlər günəşə, buludlara, güllərə, çiçəklərə, gecələr aya, ulduzlara səmaya baxmaqdan doymurlar. Hər şeydə təzə bir mənə axtarırlar.

Bu gün Rəfiq də belə hisslər keçirdi. Çarpayısında yastığa dirsəklənib, palatanın pəncərəsindən xəstəxananın həyatını seyrə daldı. Yaz yağışının suyunda yuyulmuş çinarlar, söyüdlər, qovaqlar çox tərəvətli görünürdü; yaşıl yarpaqları işıldayırdı. Civildəşən xırdaca quşlar budaqdan-budağa tullandıqca ağaclardan şəh yağırdı. Yəqin ki, xiyabanlarda gəzişənlər nəm torpağın ətrindən də zövq alırdılar. Lakin pəncərəsi qapalı olduğundan Rəfiq bunu hiss etmirdi. Səma buludsuz və şəffaf idi. Uzaqlarda ağ göyərçinlər uçurdu.

Cərgə bəzək kollarının əhatəsində əkilmiş əlvan, tər çiçəklər eynən məsum körpələri xatırladırdı. Hərəsi bir cür gülümsəyirdi...

Rəfiq fikirləşdi ki, bunların da qəribə xisləti var. Həyatda bütün yaranmışlardan az yaşayırlar, amma saralıb solanadək üzlərindən fərəh, təbəssüm əskilmir. Təbiətin sirridir: güllər, çiçəklər qaşqabaqlı olurlar. Məndənsə son aylar gülüş qaçaq düşüb. Bir ürəyim vardı hər şeydən təmiz, o da xəstələndi...

Bu xəyallarla Rəfiq haçan yuxuya getdi – bilmədi. Gözlərini açanda çarpayısının böyründə yenə Sevini gördü. Qəlbinə təskinlik qarışıq bir rahatlıq yayıldı. Azacıq gülümsünən kimi oldu. əlini uzadıb qadının barmaqlarını ovcuna aldı:

- Necəsən quzum?

Sevinin gözləri işıqlandı:

- Yaxşıyam, - dedi və onun saçlarını tumarladı, - Gecə ağrıların olmayıb ki?

Rəfiq başını tərptədi.

- Üç dəfə dərman atmışam, - dedi. Dedi və susdu. Nəsə düşündü. Sonra böyrü üstə çevrilərək zəif səsle dilləndi:

- Yadındadırmı... biz təzə-təzə görüşən vaxtlarda hərdən sahil bağına gedərdik. Ağacların altında skamyaların birində əyləşib, baxardıq dənizə, gecəyədək pıçıldışardıq. Sənin həmişə sağ tərəfində oturardım. Bir yol bunun səbəbini soruşdun. Mən də dedim ki, bilirsən, axı sən yanımda olanda dinc durmayacağam. Boynunu, çiyinlərini sıgallayacağam. Kişilərin sağ əlində hissiyyat, sol əlindəkindən güclü olur. Onunçun belə edirəm...

- Yadındadır, mən də səni cırnadardım? – Sevin şıltaqlıqla cavab verdi. – həmişə qəsdən sol tərəfinə keçərdim.

Rəfiq alınına səpələnmiş qara saçlarını arxaya hamarladı.

- Yadındadır... Dur indi də sağımda əyləş.

Sevin stulunu götürüb yerini dəyişdi, barmaqlarını Rəfiqə uzatdı.

Onlar üçüncü ildi evlənmişdilər. Hələ doyunca deyib-gülməmişdilər. Övlad nübarının ləzzətini dadmamışdılar. Bir-birinə danışılacaq xatirələri çox idi. Rəfiq qəflətən xəstələndi, ürəyini tutub evdə yatağa düşdü. Sevin təlaş keçirdi. Gecələr səhərədək cavan ərinin keşiyini çəkdi. Pərvanə olub, başına dolandı. Hərdən oğrun-oğrun göz yaş axıtdı, içəridən sızıldadı. Həkimlər gəldi – getdi, dava-dərman şüşələrinin sayı gündən-günə şoxaldı, Rəfiq sağalmadı... İndi isə neçə müddətdi xəstəxanada yatırdı. Qadın ona görə məzuniyyətə çıxmışdı. Vəziyyəti ağır idi Rəfiqin. Həkimlər desələr də, deməsələr də Sevin bilirdi ki, onun əvvəlki sağlamlığını özünə qaytarmaq çətindir. Günlər beləcə narahatlıqla, nigarançılıqla ötürdü.

Rəfiq Sevinin əlini qaldıraraq sinəsinin üstünə qoydu. Və ilk dəfə görürmüş kimi diqqətlə onu süzdü:

“Allahın bekar vaxtına düşmüşsən səni yaradanda”. Bu sözləri bir dəfə qəşəngcə geyinib görüşə gələn Sevinə Rəfiq demişdi.

Doğrudan səhv eləməmişdi. O hələ də qızlıq tərəvətini itirməmişdi. Gözlərinin qarasında sanki ulduz yanırdı. Nazik qaşları altında gərilməmişdi. Sıx, uzun kirpikləri tər yanaqlarına kölgə salırdı.

Rəfiq fikrindən keçirdi ki: “Mən ölsəm, onun taleyi necə olacaq? Cavan yaşında həyatı solacaq. Bu, gələcəyin şirin arzuları ilə yaşayan bir insan üçün faciə deyildimi!”

Sevinin çiyinlərində oynayan xurmayı saçları bərq vururdu. Qabarıq döşlərinə, totuq qıçlarına paltar darlıq edirdi. Qıyğacı baxışları, şaqraq gülüşü, ahəngdar səsi... elə Rəfiqin nişanlı vaxtlarında gördüyü, eşitdiyi kimi idi.

“Məndən sonra...şəhərin küçələrində qoşa gəzən sevgililərlə qarşılaşanda Sevinin ürəyindən qara qanlar axacaq. Yəqin seviləsə də heç kəsi sevə bilməyəcək. Hələ uşaq həsrəti...”

- Niyə danışmırsan, Rəfiq? – deyər qadın onu xəyaldan ayırırdı.

- Heç... elə sənə barəndə düşünürəm.

Sevin stulunu bir az da irəli çəkdi.

- Mənim barəndə?

Rəfiq dinmədi. Dərindən köks ötürdü. Sifətinə əzabverici bir ifadə çökdü. Böyründəki dolabçadan bir həb çıxarıb atdı, üstündən su içdi.

Son zamanlar ərinin belə hallara düşdüyünü Sevin dönə-dönə görsə də, yenə həyəcanını gizlədə bilmədi.

- Nə oldu sənə?

- Heç, indi keçər...

Xeyli vaxt hərəkətsiz uzanan Rəfiq gözlərini yumub danışmadı, Sevin onun nəbzini tutdu.

***

Şəhərin mərkəzindən kənarda, mikrorayonların birində yaşayan İsadələ ailəsi ikicə nəfərdən ibarətdi: Rəfiqdən və Sevindən. Təzəcə həyat qurmuş bu cavanlar, xoşbəxtlikdən başqa ayrı şey bilmirdilər.

Rəfiq rəssam idi. Sərgilərdə yağlı boya ilə çəkilmiş mənzərə əsərləri dəfələrlə nümayiş etdirilmişdi. Adı o qədər məşhur olmasa da, tanıyanları, pərəstişgahları az deyildi. İnstitutu bitirdikdən sonra rəsmi heç yanda işləmirdi. Səhərlər kiçik emalatxanasına gedib, axşamadək çalışırdı. Bu məşquliyyət onu əsla yormurdu. Əksinə, alışdığı boyaların kəşif qoxusundan gül ətri alırdı.

İki il əvvəl gözlənilmədən Rəfiqi nazirliyə çağırdılar, ixtisasına uyğun bir texnikumun direktorluğunu ona tapşırıdılar.

İşin ağırlığına, qayğının çoxluğuna baxmayaraq yenə firçanı yerə qoymamıdı. Ara-sıra emalatxanaya getməyə imkan tapırdı.

Sevin isə adi kitabxanaçı qız idi. İkiotaqlı mənzilləri təm-təraqla bəzənməsə də, qadın bunun fərqinə varmazdı. Ərinin təmiz məhəbbətini hər şeydən üstün sanardı. Rəfiq hərdən bədi fonda satdığı rəsmlərin qonararı hesabına varlananda evlərinə qiymətli bir əşya alardılar. Və sonra uzun zaman bu barədə danışar, zövqlərindən razılıq edərdilər.

***

İnstitutda qızgın dövlət imtahanları başlanmışdı. Rəfiqə təsviri incəsənətə aid material lazım idi. Bir axşamçağı qonşuluqdakı kitabxanaya gəldi. Geniş, işıqlı oxu zalında stolların hamısı tutulmuşdu. Dəhlizdə gözləyənlər də vardı. İçəridə adamın çoxluğuna baxmayaraq, tam sakitlikdi. Hamı dinməzəcə oxuyur, düşünür, qeydlər edirdi. Ancaq kağızlar üzərində gəzən qələmlərin səsi eşidilirdi. Başlar elə qarışmışdı ki, cavanlar yanlarında oturan qəşəng qızlara da məhəl qoymurdular.

Rəfiq tələbə vəsiqəsini çıxarıb asta addımlarla zalın yuxarı tərəfindəki arakəsməyə yaxınlaşdı. Balaca stol arxasında dayanmış kitabverən qız tələsik nəse yazırdı. Kağıza əyildiyində saçları aşağı axaraq sifətini örtmüşdü. Rəfiq rəssam gözü ilə bu səhnəni müşahidə etdi.

O, üç rənglə çəkilmiş abstrakt bir şəkli xatırladırdı. Ağ biləklər... qırmızı paltar... və gur qara saç...

Qız onun gəldiyindən xəbərsiz idi. Beləcə xeyli durub diqqətlə baxan Rəfiq, haçandan-haçana mülayim səslə dilləndi:

- Bağışlayın...

Elə bil abstrakt şəkil birdən cana gəldi. Qız başını qaldıraraq çevik hərəkətlə saçlarını dala atdı; gözəl, işıqlı bir sifət Rəfiqin üzünə gülümsədi. Zərif qara qaşlar, badamı ala gözlər, dolğun çəhrayı dodaqlar onun diqqətini aldı.

- Buyurun... nə istəyirsiniz?..

- Mənə...

Oğlan sehirlənmiş kimi oldu. Özünü itirdi. Bunu qız da sezdi.

- Mənə, İyirmi doqquzuncu əsr təsviri incəsənətə aid kitablar lazımdır. – O tələbə vəsiqəsini irəli uzatdı.- Sizdə nə var?..

Qızın gözləri qıyıldı, ləzzətlə qəhqəhə çəkdi. Səsi oxu zalının o başında eşidildi. Qarşısındakı gənci ürkək nəzərlərlə süzərək cavab verdi:

- Onda gedin, min ildən sonra gələrsiniz...

Rəfiq tutuldu və tez də səhvini anladı.

- Eh... Bağışlayın. On doqquzuncu əsr demək istəyirdim... Siz çaşdırdınız məni...

Qız gözlərini geniş açdı, uzun kirpiklərini tez-tez qırpdı:

- Qəribə danışırırsınız!..Mən çaşdırdım sizi?

Qarşısında dayanan ortaboşlu, enlikürək bir oğlandı. Döş cibləri və yaxası ağ düyməli qara köynək geymişdi. Uzun qumral saçları arxadan boynunu, yanlardan qulaqlarını örtmüşdü. Qalın dodaqları xəfifcə gülümsəyirdi. Enli çatma qaşları da, iri qaynar gözləri də, ucları aşağı əyilmiş topa bığları da qapqara idi. Bir qədər kobud görünən dəyirmi sifətinə gizli mehribanlıq həkk olunmuşdu.

Qız oğrun nəzərlərlə oğlanı xeyli süzüb arxadan dönərək labirint sayacağı düzülmüşkitab rəflərininarasında görünməz oldu.

Rəfiq onun hərəkətində həm şuxluq, həm də incə bir şıltaqlıq duydu. Fikirləşdi: “Niyə indiyəcən mən bura gəlməmişəm?!”

Deyəsən iş gününün axırına az qalmışdı. Böründə iki tələbə kitablarını təhvil verməyə dayandı. Qız da qayıtmaq bilmirdi. Sanki labirintin sehirləyici yollarında azmışdı, geriye yol tapmırdı. Bir azdan rəflərin arxasından boğuş səsi gəldi:

- Siz o kitabların ruscasını istəyirsiniz, azərbaycancasını?

Rəfiq dönüb yanındakılara baxdı. Bu sual onların hansına aid idi?

Tələbələrədən biri dilləndi:

- Sevin xanım, siz kiminləsiz?

- İyirmi doqquzuncu əsrin Rəfiqi ilə.

- Hə... Məndən soruşur... Fərqi yoxdur. Hansı dildə olsa gətirin.

Qız qucağında bir qalaq kitab labirintdən çıxdı.

- Ancaq... cəmi on beş dəqiqə vaxtınız var. – dedi. – İndi oxu zalımız bağlanacaq.

Rəfiq heyrləndi:

- Necə?!

- Bəli qoyun sabaha qalsın. Onsuz da bu gün bir şey öyrənə bilməyəcəksiz.

Böyründəki tələbələrin şirin söhbətdə olduqlarını görəndə Rəfiq əyilib ona lap yaxından pıçıldadı:

- Mən bir yox, hətta iki şey öyrəndim!

Kitabxanaçı qız mat-məəttəl gözlərini döydü:

- Nə?..

Oğlan sözünə əlavə etdi:

- Adınızın Sevin olduğunu, özünüzün qəşəng olduğunuzu!

O gündən sonra yoldaşları Rəfiqi harada itirəytilər kitabxananın oxu zalında tapdılar...

***

Axşam Rəfiq işdən çox ağır vəziyyətdə gəldi. Rəngi saralmışdı. Özünü yataq otağına göclə saldı. Sevin təlaş keçirdi, səbəbini soruşdu, demədi. O, heç bir şey yemədən yıxılıb yatdı. Qadını fikir götürdü: “Buna nə olub? Xətrinə dəyişlər, nədir?...” Sevin ərinin çarpayısından uzaqlaşmadı. Axırı dözmədi. Xalatını soyunmadan özü də Rəfiqin yanında uzandı. Sevinin gözləri doldu.

- Desənə haran ağrıyır. Məni nigaran niyə qoyursan? Həkim çağırımı? – Soruşdu: Cavab almadı. Görünür, Rəfiqin ürəyi sancırdı. Tez-tez köksünü ovuşdururdu. Uzun illərin xəstəsi kimi taqətsiz düşmüşdü. Sevun nə fikirləşdisə, fəvrən çarpayından sıçradı, telefona cumdu, “Təcili yardıma” zəng vurdu. Bir azdan həkim gəldi. Xəstəni diqqətlə müayinə elədi. Ürəyinə qulaq asdı, qan təzyiqini ölçdü. Sonra xəbər aldı:

- Bu gün əsəbləşməmişiz?

Rəfiq başını tərpətib, cavab verdi:

- Bəli, həm də çox möhkəm əsəbləşmişəm. Ancaq xahiş edirəm, soruşmayın nə üçün...

Həkim fenendoskopu qulaqlarından çıxardı.

- Bu sualın cavabını dəqiqləşdirməyin bir o qədər də əhəmiyyəti yoxdur, mənim əzizim. Faktır ki, sizin ürəyinizin qəflətən ağrımalarına səbəb həmin məsələdir. Yatmalısınız. Həm də azından iki-üç həftə! İnsanın ürəyi bir dənədir, mənim əzizim. Onu ikiqat artıq qorumaq lazımdır.

Rəfiq həkimin dediklərinə uşaq kimi dinməzəcə qulaq asırdı. Sevinin isə canına qorxu dolmuşdu. Heyrətli baxışlarını ərindən ayırmırdı. Fikir onu götürmüşdü: “Yəqin infarktdır...Aman allah! İnfarkt! Bu, ölümlə qapı-qonşu ağır xəstəlikdir!”.

Həkim neçə cür dərman yazıb gedəndən sonra Sevin dil tökdü.

- Məni sevirənsə, de görüm niyə əsəbləşmişəm?

Rəfiq əzgin tərzdə dilləndi:

- Qoy bir az özümə gəlirəm, danışaram...

İşıq onun gözlərinə düşməsin deyə, Sevin qonaq otağındakı çilçırağı söndürdü, hər ehtimala görə ara qapını açıq qoydu.

***

Səhər Rəfiq evdən kefi kök çıxdı. Ər-arvad həmişəki tək mətbəxdə üz-üzə oturaraq deyə-gülə çay içib, çörək yedilər. İş yollarının səmti bir idi. Bərabər getdilər. Özlərinin ad qoduqları “Fəraq döngəsi”ndə ayrıldılar. Biri sağa, biri sola buruldu...

Rəfiq texnikumun pilləkənlərini qalxanda dəhlizdə ilk qarşısına çıxan təsərrüfat üzrə müavini Zülfüqar oldu. Bu çopursifət, kürən, gödərək bir tip idi. Onu çoxdan tanıyanlar da hələ iç üzünə bələd deyildilər...

Rəfiqi görüncə Zülfüqar donqar belini bir az da əyərək yaltaqlandı:

- Rəhbər, elə öyrənmişik ki sizə, işə yarımca saat gec gələndə darıxırıq. – deyə qırxayağı xatırladan sarı kirpiklərini tez-tez qırpdı. – Necəsiniz? Evdəkilər salamatdır?

- Hamısı yaxşıdır – Rəfiq zəncirli cib saatını çıxarıb baxdı. – Ancaq... Mən işə həmişəkidək düz vaxtında gəlmişəm, gecikməmişəm.

Əllərini bir-birinə sürtərək Zülfüqar saray vəzirləri kimi əzilib büzüldü:

- Elədir... Rəhbərsiz bu texnikumun bir köpüklük ləzzəti yoxdur. Siz məzuniyyətdə olanda biz yetim qalırıq. Canımçun, srağa gün yuxuda görürəm ki...

Səhər-səhər şəndir tikələrini ət yerinə şişə çəkən Zülfüqarın boşboğazlığından bezikən Rəfiq onu danışa-danışa qoyub kabinetinə keçdi. Bu istər-istəməz bir əhvalatı xatırladı. O vaxt artıq Rəfiq texnikumun direktoru kimi bu kürəni az-çox tanıyırdı. Rəssamlıq şöbəsi bayram münasibətilə foyedə tələbələrin rəsmlərindən, yoldaşlıq şarjlarından ibarət sərgi düzəltmişdi. Zülfüqar da orada öz şəklini asdırmağa çox can atmışdı. Ancaq niyyəti baş tutmamışdı. Rəfiq, müəllimlərlə foyedə gəzişib eksponatlara tamaşa eləyəndə Zülfüqar xırda hiyləgər gözlərilə aşağıdan –yuxarı onu ölçərək elə bugünkü tək irişə-irişə demişdi.

- Rəhbər, görürsünüz şarjınızı? Çox yaxşı çəkiblər. Yaman oxşayır sizə...- Sonra bir az susub sözünə artırmışdı: - Ancaq mənim şəklimi bu cavan rəssamlar heç cür yarada bilmirlər. Nə sirr var burda, başım çıxmır.

Rəfiq onun çirkab gölməçəsini xatırladan bulanıq gözlərinin içinə zəndlə baxıb, axırda demişdi:

- Rəssamlarda təqsir yoxdur. Sənin əsl simanı görmək çətindir!

Bu zəhərli güllə kürən müavinə nahaqdan atılmamışdı...

Keçən il Rəfiq halal zəhməti ilə qazandığı pula büllur bir çilçiraq almışdı. Mağazada haqq-hesab çəkirdi ki, Zülfüqar haradansa peyda oldu.

- Rəhbər çox mübarəkdir. Sağlıqla işlədəsiz, - deyib tez də yoxa çıxdı. Beşçə dəqiqə sonra yenə içəridə göründü. Rəfiqin ağır qutunu küçənin tininə qədər aparmağa sevdələşdiyi fəhləni qovub, özü onu ikiəlli qamarlayaraq sinəsinə qaldırdı.

- Rəhbər, gəlin! Maşın bayırda gözləyir sizi, - deyə ləhləyə-ləhləyə qapıya sarı yönəldi...

Sabahısı Rəfiq öz qulaqları ilə eşitdi: kürən müavin həmişə ətrafında hərləndiyi nimdaş qadına xəlvəti pıçıldayırdı:

- Sənin canınçun, bilmirəm bu camaat beş yüz manatlıq lüstürü hansı pullar hesabına alır... Bəs nazirlikdə oturanlar bunu görmürlər?..

Rəfiq stolun arxasına təzəcə keçmişdi ki, qapı ehtiyatla aralandı. Yenə Zülfüqarın çopur siffəti peyda oldu.

- Rəhbər, yaxşı hind çayı dəmləmişəm. Bir stəkan gətirim sənin üçün? – deyə səsini qaldıraraq ərkyanalıqla soruşdu.

Rəfiq əsəbləşdi. Ona nə cavab verəcəyini bilmədi. Düşündü: “Ə, bu nə yava adamdır!”.

- Lazım deyil! Evdə içib gəlmişəm, - dedi və üzünü yana çevirdi.

Qapı açıldığı kimi də ehtiyatla örtüldü.

Rəfiqin əvvəldən belələrini görənlər gözü yodu. Bilirdi ki, ürəyində bir cür fikirləşib, dildə başqa cür danışanlar həyatda təhlükəli olurlar. Onların qəlbində satqınlıq, riyakarlıq, yuva salır. Buna görə də həmişə Zülfüqar kimiləri özündən uzaqlaşdırmağa cəhd edirdi. Lakin bəzən ürəyi yumşalır, hər şeyi unudurdu. Dünən nifrət elədiyi o kürənlə bu gün üz-üzə əyləşib başqalarına demədiklərini ona danışdı. Sadəliyindən, təmizliyindən gələn bu xisləti Rəfiqin yeganə qüsurlu cəhəti idi.

Onca dəqiqə keçməmişdi ki, qapı yenə açıldı. Zülfüqar əlində bir stəkan çay içəri girdi.

- Rəhbər, canımçun, boğazımdan keçmədi. Heç rəvadır, bu pürrengidən mən içim, sən yox? Düz demirəm?

Rəfiq qaşlarını düyünləyib dinmədi. Qərribə bir tərzdə istehza ilə onu süzdü. Qarşısındakı qanan olsaydı, başa düşərdi ki, bu sükut özü də bir cavabdır.

Zülfüqar irişə-irişə stəkanı yazı stolunun üstünə qoyub astaca çıxdı.

- Bah atannan! – deyə Rəfiq onun dalınca tüpürdü. – İlanın zəhləsi yarpızdan gedər, o da yuvasının ağzında bitər! Bircə bu hiyləgər kellerlə üzülüşə bilsəydim, daha dərdim olmazdı!

Rəfiq çayı içmədi. Stəkanı götürüb kabinetdəki güldana boşaltdı.

İş gününün axırına yaxın telefon zəng çaldı.

- Alo, İsadadədir?

- Bəli, - deyə Rəfiq cavab verdi.

- Saat beşdə zəhmət olmasa nazirliyə gəlin

Rəfiq dəstəyi qoyub fikrə getdi. Danışan müavin idi. “Görəsən niyə çağırırlar?” Yəqin ezamiyyətə göndərəcəkdir. Başqa nə ola bilər ki?”.

Ancaq məsələ heç də onun düşündüyü kimi deyildi. Rəfiqdən imzasız məktub yazmışdılar.

Nazir müavini söhbətə başlamazdan əvvəl zərfin üstünə sancaqlanmış iki vərəq kağızı onun qabağına qoydu.

- Tanış olun. Mən bu dəqiqə gəlirəm, - deyib çıxdı.

Rəfiq məktubun o üz-bu üzünə baxdı. Birinci səhifənin yuxarı küncündə nazirin imzası ilə dərkənar qoyulmuşdu. “Yoxlayıb, nəticəsini mənə bildirin!” Yazan hər kimdisə zənni azdırmaq üçün hərfləri soldan sağa əymişdi. İlk cümlədən yaltaqlıqla başlayırdı: “Çox hörmətli nazir! Hamımız sizi qayğıkeş və eyni zamanda tələbkar bir şəxsiyyət kimi tanıyırıq. Tabeliyinizdə olanlar arasında böyük nüfuz qazanmağınızın, sevilməyinizin əsas səbəbi də elə budur. Ancaq təəssüflə deməliyik ki, siz bəzi-bəzi adamların nadürüst hərəkətlərindən bixəbərsiniz. Söhbət, hələ indiyədək iç üzünə bələd olmadığınız Rəfiq İsadadən gedir...”

...Nazir müavini qayıdanda kabinetini boş gördü. Rəfiqə verdiyi məktubun üstündə çəpəki xətlə yazılmışdı: “Bunları hamısı qara böhtandır!

R. İsadadən”

Katibəni çağıraraq Rəfiqin hara getdiyini xəbər aldı.

- Soruşdum, cavab vermədi. Otaqdan çıxanda çox həyəcanlı idi, rəngi yaman saralmışdı, - deyər qız gözlərini döyərək təlaşla dilləndi.

***

Yuxuda bütün uşaqlar uçurlar.

Sevin isə balaca deyildi, iyirmi iki yaşı haqlamışdı. Ancaq Rəfiqlə ilk görüşə çıxan axşamı uşağa döndü. Gecə yuxuda qanad gətirib göyərçin kimi səmaya qalxdı, ənginliklərə çəkildi. Ulduzlu göylərin altında, işıqlı şəhərin üstündə uçdu. Sonra lap uzaqlara getdi, Sevin. Dalğalı dənizləri, uca dağları, sıldırım qayaları, qaranlıq yarpaqları ötdü... arxada qoydu. O, qərribə bir varlığa çevrilmişdi. Düşünürdü insan kimi, uçurdu quş kimi! Sevin Rəfiqi də yanında görmək istədi. O, yox idi. Qız darıxdı, qanadlarını yığıb sürətlə aşağı endi və birdən nəyəsə toxundu, gözlərini açanda özünü çarpayıda gördü...

Sevin daha yata bilmədi. Qalxdı, nazik xalətini çiyinə atıb böyük otağa keçdi. Pəncərəni taybatay açaraq şəhərin gecə mənzərəsinə tamaşa etdi. Gözləri sakit, kimsəsiz küçələrdə, səkilərdə Rəfiqi axtardı...

Arxadan anasını yuxulu səsinə eşitdi:

- Niyə belə erkən durmusan, qızım?.. Saat neçədir?

- Səhər açılır ana... bir azdan gün doğacaq...

Məhəbbətin nə olduğunu Sevin indi-indi başa düşürdü.

Əvvəllər bilməzdi.

Ürək çarpıntısı... intizar... şadlıq... qüssə... yuxusuzluq... – bunlar hamısı məhəbbətin özü ilə gətirdiyi acı, şirin əlamətlər idi. Onun hələ bu vaxtlar oyandığı olmamışdı. Ancaq qız belə narahatlıqdan zövq alırdı. İçərisində şən mahnılar oxuyan

öz səsini dinləyirdi, qarşısında rəqs edən öz timsalını görürdü, qulaqlarında öz şaqraq qəhqəhələrinin əks-sədasını eşidirdi...

Rəfiq bəzən barmaqlarının ucu ilə ona toxunanda qızın canından odlu giziltilər keçirdi, əzaları diksinirdi. Bu niyə belə olurdu – bilmirdi. Hərdən istəyirdi xəbər alsın:

- Sənin əllərinə nə var, Rəfiq? Dəyirsən mənə, yandırır bədənimi...

Utanırdı. Sevdiiyi oğlan onun nəzərində elə bir yüksəklikdə dururdu ki, çox şeyi deməyə, soruşmağa çəkinirdi.

Rəfiq yüngül söhbətləri xoşlamırdı. Oğlandakı alicənablıq onu Sevinə daha möhkəm bağlayırdı.

Qız pəncərədən ayrılıb yataq otağına keçdi. Xalata çiyindənə atdı. Çılpaq qollarını sinəsində çarpazlayaraq Sevin aynada Sevinə baxdı. Qız fərəhlə güldü. Beynində , qəribə bir fikir dolandı: “Yaxşı ki, mən təkəm. Yoxsa Rəfiq o birisini sevə bilərdi!..”

Özünü özünə qısqandı.

***

Rəfiq xəstələndikdən sonra Zülfüqarın onlara zəng vurduğu birinci dəfə idi.

- Necədir kişinin vəziyyəti? – soruşdu:

- Sağ olun, yaxşıdır, - deyə Sevin ərinin tapşırığı kimi ona cavab verdi. –
Aydın axırı üçün işə çıxmalıdır.

- Necə? – Zülfüqar heyrtləndi. – yəni lap belə düzəlib səhhəti? Maşallah!
Maşallah! Sizi şad xəbər olasız... Gərək bir gedim dəyəm ona.

- İndi daha ehtiyac yoxdur...

- Siz nə danışsınız, ay bacı, Rəfiq müəllim özü bilir ki, xətri mənim yanımda necə əzizdir. Biz o kişiynən dostuq. Elə o da məni az istəmir.

- Bilirəm... danışsınız mənə.

Zülfüqar şəkləndi:

- Nəyi danışsınız?!

- Sizin mehribanlığınızı, dostluğunuzu...

Sevin Rəfiqin kürən müavinini görməmişdi. Ancaq haqqında çox eşitmişdi. Ərinin evlərinə gələn iş yoldaşları ondan qəribə şeylər deyirdilər.

Keçən həftə o, belə bir söhbətin şahidi olmuşdu. Maşında xəstəxanaya gədirdilər. Sevin qabaqda oturmuşdu. Arxadakılar danışdılar:

- Zülfüqarın texnikumda təsərrüfat müavinliyi bəhanədir, əsas peşəsi dəllallıqdır. Köhnəlib hesabdən silinən nə olsa, hamısını evinə daşıdırır. Sonra da “Təzəsini almışam, daha bu radio, bu televizor, bu şkaf mənə lazım olmadı”, - deyib öz qohumlarına, qonşularına satır.

-Ticarətə adam düzəltmək, institutda qiymət yazdırmaq, sürücülük vəsiqəsi əlindən alana kömək eləmək. O, bunların hamısını yaxşı bacarır. Bəzən belə işlərə görə rayonlardan yortub, kürəni axtarırlar.

- Deyirlər, elə atası da bunun kimi olub. Araqarışdıran... sözgəzdiren... Özü də səkkiz-doqquz arvad alıb boşayıb.

- Vallah, yalan – doğru – eşitdiyimi danışırım: kürənin qohumlarından biri Bakıya gəlmişdi. Güya onun pulunu yeyib, işini düzəltməmişdi. Əlindən yanıqlı idi. Deyirdi o it oğlu heç özü də bilmir dədəsinin hansı arvadından törənib.

Maşındakılar qəhqəhə çəkib gülüşdülər.

Sevin bu arada qəzəblə arxaya çevrildi:

- Bəs belə yaramazı killektivinizdən niyə qovmursuz? Təqsirlər birinci növbədə Rəfiqədir!

- O binəva neyləsin axı? Axtarsan, elə nazirliyə yazılan imzasız məktubu da kürən təşkil eləyib. Sabah işdən çıxarmaq istəsən, hay-küy qoparacaq ki, mən tənqidə görə təqib olunuram. Elə onun üçün də imzamı gizlətməmişəm...

Istirahət günü Sevin yenə xəstəxanada ərinin yanında idi. Rəfiqin vəziyyəti nisbətən yaxşılaşmışdı. Ürəyinin ağrıları azalmışdı. Birinci dəfə idi ki, çarpayıda oturmuşdu. Yanında təzə qəzetlər vardı.

- Bu gecə üç-dörd saat rahat yatmışam, - deyə yuxusundan razılıq edirdi.

Sevin onu əyləndirib, könlünü almağa çalışırdı. ərinin səhhətini qorumaq üçün çox şeyi gizlədirdi. Eləcə də Zülfüqarın evlərinə zəng vurduğunu Rəfiqə deməmişdi. İkinci aydı qadın ancaq şad xəbərlər carçısı olmuşdu. Bu yolla ərinə şəfa verib ömrünü uzatmaq istəyirdi. İndi də, Rəfiqin əhvalının xoşluğuna sevinərək onu uşaq kimi öpüb oxşayırdı ki, qapını taqqıldatdılar.

- Bəli, buyurun, - deyə qadın özünü düzəldib dilləndi. Əvvəlcə bir dəstə yaraşlıq gül, ardınca çöpür, kürən bir sifət içəri girdi.

- Salam, Rəhbər!

Rəfiq özünü görməsə də səsindən tanıdı. Bu, o idi!

Tez dikəlib Zülfüqara belə bir tapşırıq verdi:

- Nə qədər oturmamısan, səndən bir xahişim olacaq...

- Buyurun, Rəhbər! – deyə kürən heç nə başa düşməyərək küylədi: - Siz məni ölümə də göndərsəz, getməyən nakişidir.

- Apar o gülləri qapıdakı paltarsaxlayan qarıya ver, sonra gəl söhbətləşək.

- Belə mənim bu gözlərim üstə! Bilsəydim iki dəstə alıb gətirərdim...

Zülfüqar çıxdı. Rəfiq cəld zəngin düyməsini basıb şəfqət bacısını çağırdı. Sevin mat-məttəl ərinə baxırdı. Işın nə ilə nəticələnəcəyini gözləyirdi. İkicə dəqiqə keçməmiş ağ xalatlq qız gəlib çarpayının böyründə dayandı:

- Sizə nə lazımdır?

Əsəbilikdən Rəfiqin rəngi qaçmışdı. Titrək səslə şəfqət bacısına əmr elədi:

- İndicə yanına gələni palatama buraxmayın! Deyin xəstə yatıbdır. Eşitdinizmi?

- Baş üstə!

Fövrən yaranan bu gərgin vəziyyətdə Sevinin ürkək baxışları dolabçanın üstündə dolaşdı, volokardin şüşəsini axtardı.

***

Rəfiq hər şeyi ağartmaq istəmirdi. Bu gün onun belə sərt hərəkət etməsi əbəs deyildi. Nazirliyə göndərilən o imzasız məktubu Zülfüqar yazmışdı. Buna əsla şübhə yox idi! “...Əgər direktorumuz texnikuma qəbul elədiyi tələbələrdən külli miqdarda rüşvət yığmasaydı, evindəki qiymətli, mebeli, xalıları, bahalı büllur lüstürü hansı pullar hesabına alardı?!”. Bunlar ondan savayı kimin sözləri ola bilərdi?! Rəfiq Zülfüqarın işləklərindən xəbərdar idi. Bir kərə ikilikdə üzünə demişdi:

- Sən ya ərizəni yaz buradan get, ya da farağat otur! Haqqında min söz danışirlar!..

İndi kürən müavinə bir çıxış yolu qalmışdı. Rəfiqi ləkələmək!

İlk məktub öz işini görmüşdü. İnsanları ağlatmaq güldürməkdən, kədərləndirmək sevindirməkdən, öldürmək yaşatmaqdan asandır. Birincilərə xəbislər, rəzillər asanlıqla nail olurlar. Bunun üçün təkəcə ürəksizlik kifayətdir. İkinciləri isə qəldi geniş, istedadını özünün deyil, başqalarının xöşbəxtliyinə sərf edənlər bacarırlar.

Xudpəsənd təbiətli Zülfüqar pul qazanmaq naminə ev yıxmağa, hər cür cinayətə getməyə həmişə hazır idi. Əvvəllər bilirdi ki, Rəfiqin səhhəti ağırdır, bu onu sevindirirdi. Lakin telefon söhbətindən vəziyyətin dəyişdiyini, “rəhbər” in ayın axırı üçün işə çıxacağını eşidəndə yasa batmışdı. Özlüyündə çox götür-qoy elədikdən sonra xəstəni mütləq yoluxmaq qərarına gəlmişdi. Siyasət burada da səmimiyyəti üstələnmişdi.

Rəfiq kürəni palatadan uzaqlaşdırmaqla öz əsəblərini qorumaq istəmişdi. Lakin vəziyyət onun düşündüyünün əksinə olmuşdu. Azacıq rahatlıq tapan ürəyi yenidən sancdı. İkinci infarkt Rəfiqi daha möhkəm sarsıtdı.

Həmin gün Sevin gecəyədək ərinin yanından gedə bilmədi.

***

Həyat nə tez dəyişdi! Dünənki əhvalatlar bu gün xatirəyə çevrilmişdi! Sevin olub – keçmişləri yada saldıqca dəhşətə gəlirdi.

Bir axşam yenə kitabxanadan Rəfiqlə bərabər çıxmışdılar. Evə tələsmirdilər. Çiyin-çiyinə gəzişərək şirin-şirin söhbət edirdilər.

- Bağışla məni, dünən imtahandan gec çıxdım, kitabxanaya gələ bilmədim.

- Mən yolunu çox gözlədim. Evdə də pəncərənin qabağında oturub bayıra baxırdım. Dedim, bəlkə küçəmizdən keçdin...

- Bundan sonra daha bekaram. Haçan, hara istəsən gedərik.

- Evdə məsələni anama açmışam.

- ...

- Deyir necə oğlandır?

- Sən nə cavab verdin?

- Dedim, belə!

Sevin ovcunu yumub baş barmağını dikəltdi.

Ikisi də güldü.

- Nə bilirsən, eləyəm?

- Sən ayrı cür ola bilməzsən, Rəfiq. Ürəyindəkilərin hamısını gözlərindən oxuyuram.

- Onu düz deyirsən, Sevin. Mənim bir yaxşı cəhətim varsa, o da qəlbimin saflığı, təmizliyidir. Həmişə insanlara xeyirxahlıq etmək istəyirəm. Nə qədər canım sağdır, sənəin xoşbəxtliyinə çalışacağam. Lap öləndən sora da. Buna inan!

O axşam qaş qaralanadək gəzdlər. Qayıdanda Sevingilin küçə qapılarında ayaq saxladılar. Sərin meh əsirdi. Qız səkinin qırağındakı balaca söyüdü önündə dayandı, onsuzda qabarıq sinəsini irəli verdi:

- Mənim şəklimi belə çəkə bilərsən? - deyə güldü.

Sevin, həqiqətən yaxşı vəziyyət seçmişdi. Külək söyüdü də, onun da saçlarını qaldırıb yellədirdi.

Rəfiq azacıq geri addadı, gözlərini qıyaraq zəndlə baxdı. Axşamın qaranlığında elə görünürdü ki, güya söyüdü əsən zərif saçları qızın tellərinin davamıdır.

Nə üçünsə Rəfiq birdən-birə narahatlıq keçirdi. Həyəcanlı oldu.

- Evinizdə kim var, Sevin?- deyə soruşdu.

Qız bu qəfil sualdan diksindi:

- Anam fabrikdə gecə növbəsindədir. Nənəm evdədir. Niyə ki?

- Sizə getmək istəyirəm. Bir stəkan çay içəcəyəm...

Araya sükut çökdü. O, nə cavab verəydi?

Rəfiq keçən həftə sevgilisini aparıb ata-anası ilə, bacıları ilə tanış eləmişdi. Oğlan isə hələ Sevingilin kandarına ayaq basmamışdı. İndi onu dəvət etmək münasib vaxta düşməsə də, bu təklifdən keçə bilmədi. Sevincək, qaça-qaça pilləkənləri qalxdılar.

Qarı Rəfiqi görünə əlüstü məsələni başa düşdü. Qonağı şirin dillə, gülər üzlə qarşıladı.

- Xoş gəlmisən, ay oğul, - dedi, qucaqlayıb alnından öpdü. – İgidin adını eşit, üzünü görmə. Bu qıza ha yalvarıram, Rəfiqi bir yol gətir bizə göstər, sözümə əməl eləmir. Elə anası da çox istəyir səni görsün.

Bu, yetmiş yaşlarında cılız, ağbirçək, xoşxasiyyət bir arvad idi. Ordan-burdan xeyli danışdı. Oğlanın ata-anasının kimlər olduğu ilə maraqlandı. Yemək tədarükünə qalxanda Rəfiq qoymadı:

- Heç nə lazım deyil, nənə, bircə stəkan çay içib gedəcəyəm.

Qarı mətbəxə keçdi.

Gözləri ilə gördüyünə Sevin inanmırdı. Rəfiq evlərində idi. Bir stol arxasında üz-üzə əyləşmişdilər. Səadət öz ayağı ilə qapılarından içəri girmişdi.

Qabağında aynabənd balkonlu olan bu iki geniş otaqlı mənzilin hər tərəfində təmizkar bir qadın səliqəsi vardı.

Pianino, stol, bufet, servant, çilçıraq, büllur qablar – hamısı par-par parıldayırdı.

- Mənə bir vərəq qalın kağız ver, Sevin, - deyə Rəfiq xahiş elədi.

Qız qalxıb əndərini otağa keçdi.

Beşcə dəqiqə sonra evdə qərribə bir səhnə qurulmuşdu:

Sevin ayaq üstə dayanmışdı, gülürdü.

Qarının çiyni bərabərdə əlində tutduğu ventilyator onun tellərini dalğalandıraraq havada uçururdu. Süftədəki çaylar soyumuşdu.

Rəfiq gah sağ, gah da sol gözünü qıyaraq kömür karandaşla kağızda cızıb pozurdu. Qarı nə qədər boylanırdılsa, onun çəkdiyini görə bilmirdi.

- Hə... nənə, ventilyatoru söndür. Sevin sən də azadsan, əyləş! – deyə haçandan-haçana Rəfiq komanda verdi. Özü isə çəkməkdə davam etdi.

Nəhayət işini sona çatdırdıqda kardon kağızı televizorun üstünə dikəltdi.

- Necədir? – üzünü qıza tutub soruşdu. Heyrətdən Sevinin gözləri açıla qaldı. Rəfiq onu bayaqkı balaca söyüdün qarşısında çəkmişdi, eynən özünə oxşayırdı. Fərəhli idi, gülürdü. Külək saçını dağıdıb havaya qaldırmışdı, söyüdün saçalarına qarışdırmışdı. Zərif budaqlar da Sevinin tellərinə çevrilmişdi.

Şəklin altında ikicə kəlmə söz yazılmışdı: “Meh əsəndə”.

Qarı çayları dəyişməyə gedəndə Sevin sövqi-təbii ilə Rəfiqin boynuna sarılıb yanağını onun üzünə söykədi.

Gör həyat nə tez dəyişdi. Dünənki əhvalatlar, görüşlər bu gün xatirəyə çevrilmişdi.

***

Axırncı kordioqram xəstənin ürəyində pisliyə doğru çox ciddi dəyişikliklərin baş verdiyini göstərmişdi. Həkimlər həyacanlanmışdılar. Rəfiqin vəziyyətindəki bu dönüşə səbəb nə idi. Təcili konsilium keçirildi. Hərə bir mülahizə söylədi. Dərmanları gücləndirdilər. Xəstə xüsusi nəzarət altında saxlandı.

Daha onun yanına Sevindin başqa heç kimi buraxmırdılar. Qadın bəzən gecələri də palatada yatırdı. Ürək nayihəsindəki şiddətli ağrılar, hava çatışmazlığı, tənqəfəslik onu getdikcə halətdən salırdı.

Dünən Rəfiq Sevini yenə sağ tərəfində oturdu. Barmaqlarını ovcuna alaraq oxşaya-sevə həsrətlə onun gözlərinə baxdı.

- Ürəyini qısma, əzizim, - dedi, Sonra ağlamsınan kimi oldu. Burun parələri qabarıb endi, dodaqları titrədi. Özünə yad zəif səslə pıçıldadı: - Mən bu vaxtacan... həmişə xiffət eləyirdim... Niyə uşağımız yoxdur...İndi buna sevinirəm... Yaxşı ki...

O, sözünün dalını gətirmədi. Gözlərini yumub üzünü yana çevirdi. Sevinin barmaqlarını ovcunda sıxdı.

Qadın, Rəfiqin nəyə eyham vurduğunu o dəqiqə duydu. “Demək, uşağın olsaydı məndən sonra sənin həyat qurmağına maneçilik törədərdi. İndi azadsan...”

Sevin elə kövrəldi ki, az qala ikiəlli üzünü qapayıb hönkürəcəkdə. Ancaq bu cür etmədi, toxdadı, güya heç bu sözlərin mənasını başa düşmədi. Bir azdan sakitcə palatadan çıxdı, həyətdəki bağçaya endi. Ağacların altında qoyulmuş skamyada oturdu və ürək dolisu ağlamağa başladı...

“Rəfiqim daha həyatdan əlini üzüb. Belə çətin dəqiqələrində yenə mənim həyatımı düşünür. Aman Allah! Mən onsuz necə yaşaya bilərəm? Rəfiqsiz - Sevin? Bunu təsəvvür etmirəm! Səni lənətə gələsən, Zülfüqar! İkinci dəfə də onu bu vəziyyətə salan sən oldum! O murdar sifətini görməsəydi, halı dəyişməyəcəydi!..”

- Xanım...- deyə onun çiyinə ehtiyatla kiminsə əli toxundu. – Əriniz sizi çağırır.

Sevin başını qaldıranda şəfqət bacısını gördü.

- Gedin, bu dəqiqə gəlirəm.

Qadın gözlərinin yaşını sildi.

Həyətdə azacıq yubandıqdan sonra palataya yollandı. İçəri gircək Rəfiq nigarançılıqla xəbər aldı:

- Haradaydın, Sevin?

- Həkimlə sənin barəndə məsləhətləşirdim. Məni lap arxayın elədi... Deyir, sancıların şiddətlənməsi dərmanların təsirindəndir. Tezliklə keçib gedəcək...

Sevin yalan danışa bilmirdi. Bunu Rəfiq də duyurdu. O, istehza ilə gülümsünüb çox mənalı başını tərpətdi:

- Bəzən ağır xəstəyə... inandığı adamın ümidverici yalanı da bir təsəllidir.

***

Axşam saat onu ötmüşdü. Şəhərin işıqlı küçələri hələ izdihamlı idi. Xəstəxanadan çıxan Sevin evə tələsirdi. Ertədən Rəfiq təkidlə tapşırırmışdı:

- Sən canını üzürsən. Get bu gecə əməlli - başlı dincəl. Nigaran qalma, sabah da gəlmə.

Sevin metroya tərəf addımladıqca açıq pəncərələrdən müxtəlif sədalar eşidirdi. Musiqi... mahnı... qədəh cingiltisi... Qəlbində isə kədər... qüssə... sızıltı.

Dünya əzəldən belə qurulmuşdu. Həyatla ölüm həmxanə olduğu bir zamanda təzadlar mütənasibliyi pozula bilərdimi?

Mənzilinə çatanda Sevin buna yenidən şahid kəsildi. Rəfiq xəstəxanaya düşəndən bəri onların çilçırağı yanmamışdı. Qonşularınsa evindən gözqamaşdırıcı işıqlar gəlirdi... Bu dilsiz lampalar iki ailədən birinin sevincini, digərinin isə qəmini təmsil etmirdimi?

Qadın o gecə sübhə kimi yarımqaranlıq otaqda çabalayaraq ərini düşünürdü...

Sabahısı Sevin evdən gec çıxdı. Səhərə yaxın bir qədər yatmışdı. Sonra tələm-tələsik yuyunmuşdu. Çoxdandı buna imkan tapmırdı. Canında bir yüngüllük hiss etdi.

O, xəstəxananın qapısından girəndə yenə həmişəki kəşif dərman qoxusu duydu. Üzün dəhlizdən keçdikcə tanış həkimlərlə salamlaşdı. Rəfiqə baxan şəfqət bacısını görəndə ayaq saxladı. Ərinin vəziyyətini soruşdu.

Qız məyus halda dedi:

- Gecəni yaxşı yatmayıb. Neçə dəfə yuxu dərmanə atıb, - Bir an susub sözüne əlavə elədi. – Bəs bu gün o sizi gəzləmədi...

Sevin ah çəkdi.

- Evdə qalıb neyləyəcəkdim? Demişdi gəlmə... Ürəyim dözmədi.

- İndi yanında adam var.

- Kimdir?

- Tanımıram, cavan bir qadındır.

- Axı həkim sizə tapşırırmışdı ki, bu günlər palataya heç kimi buraxmayın...

- Bunu özü xahiş elədi. Dünən axşam mənə bir telefon nömrəsi vermişdi.

Dedi, bura zəng vur, Simuzər sabah saat on ikidə yanıma gəlsin.

Sevinin qaşları düyünləndi:

- Simuzər?

- Bəli, sizdən bir qədər yaşlı, qarabuğdayı qadındır. Göy göz... sarı saç...

“Heç nə başa düşürəm! Axı o kimdir?..”

Sevin şəfqət bacısından ayrılarkən tərəddüqlə palataya yollandı. Qapını açıb içəri girəndə həyəcandan salam verməyi də unutdu. Onu görə Rəfiq bir növ özünü itirən kimi oldu.

Simuzər deyilən qadın çarpayının sağ böyründə çıpaq qıçlarını üst-üstə aşıraraq qollarını sinəsində çarpazlayıb oturmuşdu. Dolğun bədənində biçilmiş çəhrayı paltar geyinmişdi. Boynuna doladığı nazik qızıl zəncirun ucu iri döşlərinin arasına sallanmışdı. İkisi də pərt idi.

- Simuzər, tanış ol, yoldaşımdır, - deyərək Rəfiq zəif səslə dilləndi.

Qadınlar bir –birinə əl uzadıb soyuq görüşdülər.

- Daha mən gedim... – Simuzər dikəlib arxadan paltarını hamarladı. – Salamət qal.

O, Rəfiqə baxaraq oğrun eyhamla başını tərپətdi. Sonra üzünü Sevinə çevirərək sürməli gözlərini süzdü.

Sağ olun, fikir eləməyin.

Stulun söykənəcəyindən asdığı çantasını götürdü, kəmərinə çiyinə aşırıp palatadan çıxdı.

Sevin qışqansa da özlüyündə qət etdi: “ Bu barədə Rəfiqdən heç nə soruşmaq lazım deyil. Artıq danışıqlar səhhətini korlar”.

- Dünəndən bəri necəsən?- deyə yaxınlaşıb mələfəsini ərinin sinəsinə çəkdi.

- Yaxşı deyiləm, Sevin. – O bir an susdu, - Bu qadın bilirsən kimdir?

- ...

- Orta məktəbi bir yerdə qurtarmışığı. Eşidib xəstə yatıram, gəlib mənə yoluxsun.

Sevin özünü zorla ələ aldı: “Bəs şəfqət bacısı deyirdi, özü onu çağırtdırıb! Rəfiq yalandan danışırdı?”

- Nə olar... Adamın yanına adam gələrdə... – Qadın söhbəti yayındırmağa çalışdı. – Qızdırman yoxdur?- deyə əlinin dalını onun alınına söykədi.

- Yox... Ancaq qan təzyiqim yenə qalxıb. Yüz on-yüz səksən beşdir. O qadınla nə danışdım, bilmədim.

“Get bu gecə əməli-başlı dincəl. Nigaran qalma, xahiş edirəm sabah da gəlmə”. Dünən axşam deyilən sözlər indi sürətlə Sevinin beynində dolaşırdı. Məyus baxışlarından aşkar hiss olunurdu ki, Rəfiq də özünü günahkar sanır. Axı ağır bir xəstənin Simuzər kimisi ilə nə işi ola bilərdi? Sevin şübhələri başından qovmağa çalışsa da bacarmırdı.

- Rəfiq, nahara meylin nə çəkir, bişirib gətirim.

O, bu sözləri ərinə çatdırmaq istəyirdi ki, yanına gələn qadına görə ərindən inciməyib.

Həmin əhvalatdan üç gün ötmüşdü. Sevin evdə daş kimi yorğun düşüb yatmışdı. Gecənin bir aləmində telefon zəng çaldı. Qalxıb dəstəyi götürdü.

- Bəli, - deyə yuxulu səslə astadan cavab verdi. Sonra isə qəfildən dəhşətlə çığırdı – Nə? Necə?!

Rəfiq keçinmişdi...

***

İki aydı kitab şkafinin üstündə qoyulmuş qara-qırmızı haşiyəli çərçivədən bir şəkil Sevinə baxıb gülümsəyirdi. Sanki, o indicə dil açıb danışacaqdı: “Necəsən, əzizim? Mənim üçün çoxmu darıxırsan? Məktubumu oxudunmu? İnandınmı yazdıqlarıma?”.

- İnanmıram!

Qadın hər dəfə o fikri başından qovurdu...

Ölümündən üç-dörd gün qabaq Rəfiq Sevinə qəribə bir məktub yazıb qoymuşdu. Onu dolabçanın dərmanlar olan gözündə şəfqət bacısı tapmışdı. Kağızın üzərində göz yaşlarının damla-damla ləkələri vardı. Sevin məktubu əzbərləmişdi. Azından yüz dəfə oxumuşdu. Ancaq kəlmələrin arasında gizlənmiş qapalı bir sirri hələ də aç bilmirdi.

Rəfiq yazırdı:

Sevin! Əzizim! Gülüm, çiçəyim! Gözümün işığı!

Neçə vaxtdır ürəyimin ağırları mənə olmazın əzabların verir. Deyəsən, əcəl çox uzaqda deyil. Hiss edirəm ki, haçansa həyatla vidalaşacağam. Səndən ayrılacağam. Nə etmək olar?.. insanlar ölmək üçün doğulurlar. Səni necə, nə qədər sevdiyimi yaxşı bilirsən. Həmişə ikimizin köksündə bir ürək döyünmüşdür. Biz bərabər az ömür sürsək də, mənalı yaşadığımız. Çünki bir-birimizi duyurduq. Çox zaman dilsiz, baxışlarımızla danışırıq...

Sevənlərin mənzilinə ölüm ayrılıqla qoşa gəlir. Həyatın qanunu belədir, əzizim. Sonradan hamı ancaq ölənin üçün ağlayır. Əslində isə ayrı cür olmalıdır. Ayrılıb qalanın əziyyəti öləninkindən ağırdır...

Bilmək çətinidir. Bəlkə sabah vəziyyətim dəyişəcək, tamam yaxşılaşacağam, bu məktubu da cırıb atacağam... Həkimlər mənim kimi infarkt keçirən azmi xəstəni sağaldıblar...

Ancaq... ürəyi nisqinli getmək istəmirəm.

Sevin! Sən hələ çox cavansan, özünü çürütmə! Güləndə bərkdən gül, bəlkə səsin gəlib qulaqlarıma çatsın.

Mən öləndən sonra şəklimi divardan asma. Bu sənə həmişə əzab verir. Dərdini, kədərini dağıtmağa, məni unutmağa qoymaz.

Sən çiçək kimi zərif bir varlıqsan.

Xəstə yatdığım günlər pəncərəmdən həyəətə çox baxıb müşahidə etmişəm: çiçəklər qaşqabaqlı olurlar.

Vəsiyyətlərimə əməl et, Sevinim! Sənə bir sirrimi açmaq istəyirəm. Elə bu məktubu da ona görə yazıram ki, həqiqəti biləsən...

Evləndiyimiz üç ildə bizim övladımız olmadı. Sənə baxan həkimlərdən soruşub öyrənmişdim: olmayacaqdı da. Bunun üçün mən kənarda biri ilə görüşürdüm. Əvvəllər elə - belə... Hər şeyi danışır razılaşırdıq. O, doğacağı körpəni uşaq evinə verəcəkdə, mən oradan götürəcəkdəm. Ancaq sonralar vəziyyət dəyişdi... O qadına başqa cür bağlandım. Uşağı da qalmaqda. Daha doğrusu, özü istəmədi... Bunları deməkdə məqsədim odur ki, mən heç də sənənin düşündüyün kimi müqəddəs deyiləm!..

Sevin, əzizim, sağlığında ağlına gətirərdinmi, dünyalar qədər sevdinin, inandığın Rəfiqin sənə xəyanət edəcəkdir? Əlbəttə, yox! Di gəl, həqiqət belə olmuşdur... Sən o qadını bir yol görmüsən.

Əlvida, mənim Sevinim!

Sonuncu dəfə dodaqlarından öpüb ayrılıram.

Rəfiq” .

Təsəvvüründə yanılmırdısa, Sevin o qadını bir yox, iki dəfə görmüşdü. Cənazəni yerdən qaldıranda Simuzər qara geyimdə adamların arasında idi. Ağlamaqdan gözləri qızarmışdı. Tez-tez dönüb mərhəmətlə Sevinə baxırdı. Onda vəsiyyəət məktubu hələ ortaya çıxmamışdı.

Dəfn mərasimində Rəfiqi tanıyanların hamısından çox Zülfüqar canyananlıq edirdi. Qəbiristanda kirli yaylığı ilə sifətini örtüb, başını qapazlayaraq yalandan hönkürürdü:

- Ay bacım, bu nə bədbaxlıqdır bizə üz verdi?!- deyə Sevinə eşitdirirdi. – Rəfiq canlara dəyən oğlan idi... o heç ölməli deyildi. Pərvərdigara! Belə də ədalətsizlik olar?! Yaxşılar gedir... pislər qalır...

Sevin məktubunda yazılanlara inana bilmirdi. Digər tərəfdən də fikirləşirdi, “Ağır dəqiqələrində Rəfiq Simuzəri niyə yanına çağırtdırmışdı? Sağlığında qəlbi bəllur kimi saf olan bir adam öləndən sonra özünü hansı məqsədlə ləkələyərdi? Buna nə ehtiyac var idi?! Rəfiq ona xəyanət edərdimi? Etməyibsə, bəs nə üçün yazmışdı? Bəlkə həmin məktub da onu gözdən salmaq üçün Zülfüqar kimi bir nacinsin quraşdırması idi?! Yox! Sevin Rəfiqin xəttini tanıyırdı.

Bu müəmmalı suallar qadının rahatlığını pozmuşdu. Onu asudə dolanmağa qoymurdu.

Bir axşam işdən çıxanda Sevin yolunu xəstəxanadan saldı. Axtarıb Rəfiqə baxan şəfqət bacısını tapdı.

- Bilirsiz neyçün gəlmişəm, - deyə soruş - yetişdən sonra mətləbə keçdi. – Ərimin ölümündən neçə gün qabaq yanına bir qadın gəlmişdi...

Şəfqət bacısı fikrə getdi.

- Adı da Simuzər idi...

- Hə! Yadıma düşdü!

- O vaxt Rəfiqin xahişi ilə onun evinə zəng vurmuşdunuz...

- Bəli vurmuşdum.

- O telefon nömrəsi mənə lazımdır. Simuzərlə görüşməliyəm.

Şəfqət bacısı çiyinlərini çəkib, dodaqlarını büzdü. Stolunun yeşiyini açaraq qovluqları araşdırırdı.

Nömrəni yazdığım kağızı yəqin cırıb atmışam. Yadımda da qalmayıb...

Sevin ümitsiz geri döndü. Dəhlizdən keçəndə Rəfiqin yatdığı palatanın qarşısında yavaşdı. Qapı açıq idi. İndi həmin çarpayıda bir qoca uzanmışdı.

Gözlərini tavana zilləyib fikrə dalmışdı. Astadan zarıyırdı. Dolabçanın üstündə xeyli dərman şüşəsi düzülmüşdü. Sevin fikirləşdi: bunların hamısını o içməlidir...

Yaşamağın nə böyük əziyyəti vardı!

***

Texnikuma təzə direktor qoymuşdular. Necə adam olduğunu hələ heç kəs bilmirdi. İşçilər Rəfiq üçün heyifsilənirdilər. Zülfüqar da üzdə onlarla razılaşırdı. “O kişidən yox idi! – deyirdi – Qədrini bilmədilər”.

Fürsət edib təzə direktorun yanına girəndə isə əllərini bir-birinə sürtərək qırxayağa bənzər sarı kirpiklərini qırpa-qırpa quyruq bulayırdı:

- Rəhbər, bu az vaxtda sizə elə öyrəşmişik ki, yarımca saat işə gec gələndə darıxırıq. Axır bu kabinet öz sahibini tapdı. Yaltaqlıqdan asan iş var ki! Ona heç bir istedad lazım deyildi. Təkcə vicdan yoxluğu kifayət idi. O da kürəndə əzəldən olmamışdı.

Cümə axşamlarında evlərinə gələndə Sevinə hər şeyi danışmışdılar.

- Ərinin ölümünə bais o kürən Zülfüqardır. Rəfiq xəstəlik nədir bilməzdi. Nazirliyə yazılan imzasız məktublardan sonra ürəyini tutub yatağa yıxıldı. Sevin fikirləşirdi ki, nə səbəbə yaltaqları da başqa cinayət törədənlər kimi məsuliyyətə cəlb edib cəzalandırmırlar. Bu məgər oğurluqdan, rüşvət almaqdan əskikmi günahdır?! Onun nəzərində həyatda sürünmək naminə mənliliyini alçalıdanlar fahişə qadınlardan da rəzil idi.

Rəfiqsiz yaşamaq Sevinə nə qədər mənasız görünürdü. Yenə həyatda bir yadigar qoyub getsəydi, qadın ərinin ətrini ondan alardı, övladını oxşayıb təskinlik tapardı.

Kitabxanada hər dəfə oxu zalının qapısı açılanda Sevin bu dəqiqə Rəfiqin içəri girəcəyini düşünürdü. Köhnə evlərinin qabağındakı cavan söyüdün yanından ötəndə onu xatırlayırdı. Gözlərini qıyaraq “Meh əsəndə” şəklini necə çəkdiyi eynində canlanırdı...

Axı bunlar rəya deyildi. Hamısı olmuşdu! İndi xatirəyə çevrilmişdi.

***

Istirahət günü səhər Sevin yalnız evdə oturub Rəfiqin xəyalı ilə danışdı. Qapının zəngi vuruldu. Qadın cəld qalxıb dəhlizə atıldı. “Bu kim ola?” – düşündü. Gözlükdən baxdı, gələni tanımadı. Bir qadın idi. Arxadakı zənciri çəkib qapını açdı.

- Salam.

Sevin onu görcək özünü itirən kimi oldu.

- Bu... sizsiniz?.. Simuzər...

- Bəli. Yəqin heç gözləməzdiniz, eləmi?

- Buyurun içəri. Xoş gəlmisiz...

Simuzər qəribsinərək ehtiyatla astanadan adladı.

- Mən sizin ünvanı xəstəxanadan öyrənmişəm. Çoxdan gəlmək istəyirdim...
ürək eləmədim...

- Nahaq yerə. Mən də sizi axtarmışam.

Simuzər həyəcanlı idi, tövşüyürdü. Xeyli vaxt ayaq üstə durub danışmadı. Evin dər-divarına, əşyalara və nəhayət Rəfiqin fotosəklinə nəzər yetirərək susdu.

Sevin belə bir təsadüfə çoxdan gözləyirdi. İndi bilirdi ki, söhbətləri uzun çəkəcək. Mətbəxə keçib çay tədarükü gördü.

Simuzər o dəfəki tək bərli – bəzəkli deyildi. Sadə paltar geymişdi. Gözləri sürməsiz, dodaqları boyasız idi. Bir azdan yad qadınlar stol arxasında üz-üzə oturdular.

- Yəqin ki, mənim nə məqsədlə gəldiyim sizi maraqlandırır... – deyərək Simuzər açacağı mətləbə yaxınlaşdı.

- Bəli.

- Xəstəxanada mərhumun bir məktubunu tapıb sizə veriblər...

- Elədir.

- O məktubu Rəfiq əvvəlcə mənə oxumuşdu. Yadımdadır, belə başlayırdı: “Sevin! Əzizim! Gülüm, çiçəyim! Gözümün işığı!”

- Əsla səhv etmərsiniz, elə başlayır.

- Mənim kim olduğum barədə o sizə danışmayıb ki?

- Xeyr...

- Söhbəti açmazdan əvvəl öz haqqımda bəzi şeyləri deməliyəm, yoxsa mənə inanmayacaqsız.

- Bir dəqiqə, üzr istəyirəm...

Sevin gedib çay gətirdi. Stola qənd, konfet, peçenye qoydu.

Maraqlı idi, Simuzər kimdi, Rəfiqin yazdıqlarını o boynuna alacaqdımı, yoxsa danacaqdı? Hər halda qadının bu gəlişi mərhum ərinin həyatından təzə xəbərlər verəcəkdi. O da qənimət idi.

Çaydan bir qurtun içib Simuzər stulunu irəli çəkdi.

- Mən Rəfiqi orta məktəbdən tanıyıram. Bir sinifdə oxumuşuq. Elə o zaman da qəşəng, şümal oğlandı. Diribaş... çalışqan. Mən də yaraşıqsız deyildim. Düzdür, kök idim, qarayanızdım, ancaq deyilənə görə şirin qızdım. Uşaqlar adımı “qara kişmiş” qoymuşdular. Atam yaxşı yerdə işləyirdi. Gündə bir cür geyinib kecinirdim... Rəfiq hərdən eybəcər şəkillərini çəkərdi, məni qadın paltarında öküzə oxşadardı. Inciməzdim. Məktəbi qurtarıb hərəməz bir yana dağılışdıq. Onu da deyim ki, gözüm Rəfiqin dalınca qaldı... Mən instituta girə bilmədim. Başladım xoşuma gələn cavanlarla əylənməyə. Biri ilə... ikisi ilə... hər axşam restorana aparırdılar məni. İçdim, rəqs elədim. Bəzən gecəni də başqa yerlərdə yatdım... Evdə ata – anamı

hərdən bir bəhanə ilə aldatdım: “Rəfiqəngilin bağında idim... buraxmadılar məni...”
Yalan quraşdırmağa nə var ki!.. Sonra... Başınızı ağrıtmıram, Sevin xanım?

- Yox... yox... Danışın.

Simuzər çayını içdi, söhbətini davam etdirdi:

- Sonra... bir oğlana qoşulub qaçdım. İki ay Kilovodskdə yaşadım. Eh... Axı bunları niyə yada salıram... Keçən qış bir axşam təsadüfən Rəfiqlə rastlaşdım.

- “Necəsən, qara kişmiş? – Soruşdu. – Ərə getmişən?”

Nə cavab verəydim?

“Getmişdim, - dedim, – indi ayrılmışam”.

Diqqətlə sifətimə baxdı. Elə bil bütün günahlarımı gözlərimdən oxumaq istədi. Bu anda Rəfiq mənim üçün doğmalaşdı. Uşaq kimi kövrəlib ağladım. Sonra yaxınlıqdakı bağa getdik. Sakit bir yerdə əyləşdik. Mən bütün olub keçənləri hamısını, hamısını ona nəql elədim.

“Bədbəxtəm, Rəfiq, - dedim. - Təqsirkarda özüməm!”

Simuzər nəfəsini dərib, stolun üstündə Sevinin əlini tutdu.

- Sizinlə evləndiyini də onda danışdı... ayrılıanda xahiş elədim: - Rəfiqcan, məni bir işə düzəlt. Öz həyatımı təzədən quracağam. Hələ gec deyil. Hazırlaş b instituta da girəcəyəm.

Telefonunu istədim, vermədi, ehtiyat elədi.

“Özüm sənə zəng vuraram.” – dedi. Nömrəni yazdı. Sonra daha xəbər çıxmadı ondan....

- O vaxtlar artıq xəstələnmişdi..- deyə Sevin soyumuş çaydan bir qurtum alaraq söhbətə qarışdı. – Evdə yatırdı.

Simuzər çantasından ətirli yaylığını çıxarıb, gözlərini quruladı. Yazıq bir görkəm alaraq qarşısındakı fotoşəklə işarə ilə sızıldadı:

- Hələ də öldüyünə inana bilmirəm... Şəfqət bacısı zəng vurub çağıranda saat on ikiyə, demişdi, gələrsən. Mən tez getdim.

“Qara kişmiş, necəsən? – deyib yavaşdan zarıdı. – Bağışla, sənə bir iş düzəldə bilmədim... xəcalətli qaldım...”

Onun saralmış bənizini görəndə boğazım qurudu. Dinmədim. Sonra adınız dilindən düşmədi. Öz dərdini unutmuşdu, elə sizdən danışdı. Həmin məktubu təzəliklə yazmışdı. Götürüb mənə uzatdı.

“Al, əvvəl bunu oxu, sonra sənənlə ciddi söhbətim olacaq”.

O məni çağırmaqda ərək eləmişdi. Arxayındı ki, sözümdən çıxmıyacağam. Məktubu gözdən keçirəndə başımdan ağrı tutdu: “Aman allah! Rəfiq nə yazırdı?!” Onun xətrinə hər şeyə razılaşdım. Ölümündən sonra mən sizin yanınıza gəlib məktubdakıları boynuma almalıydım. Deməliydim ki, biz xəlvəti görüşürdük, yaşayırdıq... Aramızda məhəbbət vardı... guya...

Sevin bu yerdə dözmədi. Soruşdu:

- Bəs əslində? Guya niyə?
- Əslində bunlar sizə görə quraşdırılmış yalan idi!
- Başa düşmürəm...

Simuzər dərindən ah çəkdi.

- O istəyirdi ki, özünü gözdən salsın... Siz onun məhəbbətini ürəyinizdən siləsiniz... ölümündən sonra qəlbinizdə başqalarına yer verəsiniz... Həyatda tək qalmayasınız... Ancaq mən Rəfiqin dediyi kimi eləyə bilmədim! Üç aydı əzab çəkirdim. Gecə - gündüz bu barədə fikirləşirdim. Məktubda yazılanları təsdiq etsəydim, özüm cəhənnəm, bu onun təmiz adına ləkə olacaqdı. Rəfiq nəzərinizdə başqalaşacaqdı... Axı, mənim buna necə dilim gələydi?!

Ikisi də ağlayırdı...

Simuzər ürəyini boşaldıb yüngülləşmişdi. Sevininsə köksü təzədən Rəfiqin məhəbbətilə doldu.

***

Axşam sərin yel əsirdi.

İşdən qayıdanda Sevin yolunu köhnə evlərinin yanından saldı. Küçələrindəki söyüdü önündə ayaq saxladı. Bir az dinməzəcə dayandı. Rəfiqin, ilk görüşdükləri günlərdə dediyi sözləri xatırladı: “Sevin mənim bir yaxşı cəhətim varsa, o da qəlbimin saflığı, təmizliyidir. Həmişə insanlara xeyirxahlıq etmək istəyirəm. Nə qədər canım sağdır, sənəin xoşbəxtliyinə çalışacağam. Lap öləndən sonra da. Buna inan!...”

Rəfiq andına sadıq qalmışdı...Vida məktubunda Sevini yaşatmaq naminə yazdıqları isə yalan idi.

Lakin müqəddəs yalan idi!..

Meh getdikcə Sevinin gur saçlarını oynadıb söyüdü sərif saçlarına qarışdırırdı.

